

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetés félével 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország: (kinevezések; Baranyamegyei követválasztás; vélemény az adó és két garas tárgyában; Országgyűlési közlemény: 192 's 193d. ker. ülésben a k. városok rendezéséről szóló jegyzőkönyv vizsgálás 's hitelesítése; 140 's 141d. orsz. ülés a k. városok rendezésében történt észrevételek tárgyalásával foglalkozik; Statistikai adalék az april 24d. ker. üléshez; igen érdekes adatok a jégkármentes ügyében; budapesti napló: Igaregyleti lakoma, fővárosi hírek, játékszín krónika 'stb; Iparegysület: Fizikai szertár gyarapítása; Adakozások az énekiskolára; Komárommegyei tisztválasztás részletes leírása; Ungmegyei közgyűlés eredménye.)

Amerika (A' texasi republikára több apró status áhitozik.)

Spanyolország (Galiciában földrendés; új elfogatások.)

Anglia (Ellenborough Indiából visszahivatott; a zsidók országa ismét helyreállított.)

Törökország (Riza pasa újabb tette.)

Értesítő.

Magyarország és Erdély

Őcs. 's ap. k. fels. a' nagyváradi diák szertartású székes káptalan nagy prépostját, Hohenlohe Sándor herceget, és Delinger József olvasó kanonokot püspöki czímmel felruházni; a' veszprémi szék káptalanánál megürült kanonokságokkal Szabó László püspöki lycumál tanítót és Hosszu Márton kaposvári plebánost, a' szepesi székes káptalanánál megürült tiszteletbeli kanonokságokkal Zahora János rosenbergi és Moys József liszkafalvai plebánosokat megajándékozni; továbbá a' pozsonyi káptalan éneklőjévé Hollósy Ignácot, kanonokká pedig Liptay Antal és Dohos György plebánosokat kinevezni; Sax Ignác m. k. udv. kamarai fogalmazót, ugyanott titoknokságra emelni; Berkich Mihály őrnagyot nemes levéllel díszesíteni kegyeskedett.

Baranyában Gaal Ferdinand alispánna' választatása 's így követségéről lemondása következtében Scitovszky Márton főbíró választott e' megye képviselőjének.

Vélemény az adó és két garas tárgyában.

Ez érdekes fontos munkájában a' nemzet aligha nem legnagyobb részétől tisztelt grófnak, melyet nem annyira az újságból mint a' könyvből kijött egészben nézhetni jól által, igen sok van ugyan, mi iránt én másképp vélekedem; magát a' benne foglalt tárgyat azonban lényegére nézve olyannak tartom én 's nagyon sok hozzá hasonló, melynek életbe léptetésétől, még pedig hová hamarabból függ jelen helyzetünkben, melybe 1825től fogva reformatoraink sodortak, az uzsorások körmeiből szabadulásunk, ismét talpra állhatásunk 's akkor azután szellemi és anyagi haladhatásunk. — Mostani kicsigázott állapotunkba haladásra készteni minket, nekem úgy tetszik ép olyan, mint a' kocsis béres erőködése, szitkozódása hámból járomból kidült lova vagy ökre felett, melyek csak talpra állni is alig képesek. Ezeket az okos előbb kipihenteti, jól tartja 's úgy indulhatnak tovább terhőkkel.

A' haladáshoz áldozat kell. Köztünk a' legjobb résznek csak annyija van, a' miből kamatit kifizetheti, és kényelem nélkül ugyan de eltengődhetünk, áldozatra való erőnk nem maradván. Azon keveseket, kik szerencsések okos nagy apától, v. apától származni, 's magok is okosak, minő a' mi nemes lelkű grófnak, én csak kivételeknek nézem az általánosan eladósodott nemzet közepett. Magnás, nemes, polgár, nem nemes, még a' cseléd is, a' fekete bankók világában, melyeket marokkal hánytak, oly élvezetekhez szoktatták magokat, melyekről eleink nem is eszméltek, mi pedig, megszűnővén a' tenger pénz, lemondani lelki erővel nem birtunk, nem birunk, 's így napról napra adósodtunk, mig mostani egész eladósodásunk bekövetkezett, mely bennünket elvégre az uzsorások körmei közé juttatott. Ez hát a' feladat, innen szabadulni, azután erősödni 's majd mikor erőre kaptunk, akkor haladni. Nagy különbséget látok én azon nagy uraink között, kik már 90ben nem adós vagy a' mellett is nagy urak voltak, 's maig is ilyenek maradtak, sőt nőttek, és azok között, kik közülök eladósodtak, vagy csak azóta lettek gazdagokká. Az előbbiek, kik közül való a' nemes gróf is bebizonyított lelki erejőknél fogva legkitünőbb nemeseink, az adósok szánni nem korbácsolni valók, az azóta gazdagodottak, csak ritka szerencsés iparüzőket kivéve, az uzsorások közül valók leg többnyire. Ez okból ez utólsók nem is

szenvendének nagy méltatlanságot, ha a' devalvációt utánozva, egy általános quitt úgy is rég amortisált capitalisaikat megszüntetné, mi az eladósodott nemzetet legkönnyebben juttatná új lélekzet- vételhez mostani feldoklásaiban. Miután azonban az illy általános quittnek, a' tiszta törvényes száztól hatos tőkéket, legkivált pedig a' fundationalisokat érinteni igazságos nem volna, de a' többi adósságokban is, a' tiszta jó lelkű hitelezőket, az uzsorásoktól választani ha nem is lehetetlen, de minden esetre bajos lenne, azonban talán a' most leginkább ohajtott közhitelnek is ártana; én pedig részéről különösen, Istenemnek hála, uzsorásokra még eddig nem szorulván becsületes hitelezőimnek adósuk, miglen őket kielégíthetem, tovább is örömmel maradok, az általános quittet nem indítványozom; de a' könnyebb és olcsóbb pénzkaphatást, minőnek reménye az adó és két garasból kiviláglik, adós kis birtokos társaimmal együtt szívvel lélekkel pártolom.

A' 100 millió 5 percenttel, 35 esztendő alatt, magát amortisáló tőkének, az egész ország jóállása mellett kölcsön vételét, 's a' tervezett két garasnak, 35 esztendőig telekdíjképeni fizetését, mi által a' 100 millió, 35 esztendő múlva a' nemzetnek tulajdonává válik, jónak, hasznosnak, célirányosnak, sőt olyannak tartom, mi egyedül képes bennünket magyar földbirtokosokat az uzsorások körmei közül kiszabadítani, 's így újra talpra állítani, és alkalmasokká tenni, hogy idővel majd, ha előbb talpra állottunk, mi is haladassunk. De földolognak, 's a' terv lényegének, bármily nagyon tisztelem is a' tervező grófnak heréket gyűlölő, utáló nemes lelkét, én nem azt tartom, hogy telekdíjt fizetek, 's ez által hogy mindnyájan terhetviselünk, köztünk majdanegy közérdek fog származni, 's mind azon több jó, melyeket a' forrást ohajtott nemes nagy lélek mint leendőket jósol; hanem abban és épen csak abban, hogy a' 100 millió 5 percentes nemzeti adósság, bennünket az uzsorásoktól megszabadít, a' kamatlábat száztól legalább ötre csökkenti, 's lehetővé teszi azt, hogy mi földbirtokosok félig mivelte földjeinket jobban instruálhassuk, mivelhessük, és ne a' legalább 24 percenttel követelő zsidó pénzén szerezzünk ökröt, juhot, 's a' t. mely kezelést mellett annyian jutnak közülünk évenként koldusbotra újabb időkben. Mert mi a' nemességnek tehertől mentességét, heréletét illeti, mit annyiszor hallok szemünkre lobbanlatni, én úgy vagyok, és mindig is úgy maradok meggyőződve, hogy sem a' tervező gróf, sem senki, kinek földjén adóhízott jobbágyok laknak, herék nem voltak eddig is, miután oly kevés szolgáltatást 's kis fizetésért, mennyivel nekünk a' jobbágyok, először a' benignum, de később törvénynyé vált urbáriumból, csak tartoznának, — mert meg azt sem adják 's teszik, — csakugyan nem adnának nekik használni annyi földet ma, ha rajtunk állana, 's nem népesítenők velök földünket; valamint nem adnak földet 's nem népesítenek azok ma, kik történetesen most vagynak a' puszták birtokában. Ha tehát van here, ki terhet nem visel a' földbirtokos nemesek között mai időkben, az nem más mint a' puszták birtokosa, 's ha azt, hogy terhet nem visel, kell szegyenleni annak ki nem visel, úgy az illy szegyen csak a' csupa puszták birtokosait illeti, és soha sem azokat, kik az adó fizetőknek, nem önkényök, hanem az ország által meghatározott áron osztottak élő földeket. Nem kívánom tehát én mostani adómentességem indirect adóval szépitni, de tagadom egyenesen, hogy az egyenes adótól ment volnék, mi az én elveimmel is ellenkeznék, mint ezt már más helyen is fejtegettem.

De nincs is a' gróf adó és két garasának az adóval, mi ezen nevet érdemli, semmi köze, mert az adó az én egyszerű felfogásom szerint "szorosan véve nem egyéb, mint azon summa pénz, mely a' társaság céljának, a' személy- és vagyonszárságnak kívülről belülről eszközzésére, selérésére megkívántatik, mi az utat hidat sem zárja ki; 's ki ezen pénzből, az ő rá személye 's vagyona arányában eső mennyiséget viselni nem akar, az olyat én is herének tartanám. Ennek fundusát mind a' hadi mind a' házira nézve azonban, mint egy rőpiratomban kifejtettem, elégnék tartom, 's csak divatozó kivetésé gondolom hibásnak, nem igazságosnak, nem célirányosnak, 's azért bár nem tartom igazságnak azt, hogy a' most földjeiken semmi adóhízott nem tartó némely földbirtokosok e' miatt csakugyan adómentesek,

még sem látnám jónak, igazságosnak azt, hogy mikor ők is adó alá jönnek, mit már sokáig elkerülni nem fognak, a' már most létező, 's a' mostanig viselők által nélkülök is elbirt teher alá vessék vállait. Fizessenek egyenes adót a' puszták birtokosai is annyit, a' mennyit viselnek az urbarialítások birtokosai földbirtokjok arányában, az igazság lenne; de az ötölük bekerülő summa az 5 millió intereshez adassék 's azzal együtt fordittassék az ország szellemi és anyagi emelésére: ezt látnám én jónak, igazságosnak, célirányosnak.

A' tervezett két garas telekdíjjal szerzendő 100 millió tőke teljességgel nem adó, hanem az országba investálendő pénz olly czélből, hogy az ország, mely most kevéssé instruált 's e' miatt kevés jövedelmet adó, nagyobb jövedelmet adóvá tétethessék, szellemi 's anyagi ereje kifejtessék 's mostani aljas állásából kiemeltessek. Ki tehát a' tervezett 100 millió kölcsön- felvételtől idegen, az azon gazdák sorába illik, kik more patrio termékeny földjeiket fundus instructus nélkül felében harmadában adják, 's annak erejét szíván szopván, de soha sem javítván, kevesebbet érővé tenni ügyekeznek. Hogy lesznek ilyenek, nem kétlem sőt tudom, mert vannak ám gazdáink elegenden, kik csak az évenkénti jelen jövedelem nevelésére fordítva figyelmüket, nem gondolkodnak annyira, hogy jövendőben is bejőjön a' mi most, sőt a' szerint a' mint javítunk mindig több több — azért eladják takarmányaikat megétegetéshelyett, jobbágyaiknak engedik urbéri földjeiket, sőt más helybeli urnak, ki önnön majsorságát fogja a' természettel javítani, adják földjeiket árendába, hogy sokan vannak ilyenek, látom. Ha már kirekesztő tulajdonunkban sem látjuk hasznát az investitióknak, 's a' rövid életet szükkeblün elibe teszszük a' hosszú reménynek, 's mint mondani szokás az utóljövőre bizzuk, hogy tegye be az ajtót; ugyan hogy várhatók azt hogy az országba fordítandó investitióknak, melynek sikere csak későbbi, 's az eddig tapasztalt kezelésekkel okoskodva még nem is olly bizonyos, minden lakosa e' hazának barátja legyen. — Ezekről a' jelen hasznat annyira szerető 's azt a' jövőnek feláldozni nem kész hirtelen gazdagodni vagy észveni akaróktól félttem én a' szent ügyet, nem tőlünk adóaktól, kiket ha saját hasznunk, pedig jelen hasznunk iránt vakok nem vagyunk, annak elfogadására spártolására minérdekünk sarkanyú. Ezeket kell tehát az ügy barátává 's pártolóivá tenni szép szóval, reábeszéléssel, de ha ez nem hasznal erővel is, mert mi vagyunk sokkal többen az adósok, kik csak akarhatjuk, 's ha a' jelennek és csak önhasznunknak barátai, a' szükséges investitióknak tőke felvétele akadályoztatják, akkor a' fenérintett általános quittet fogjuk pengetni, mitől épen azon szükkeblűeknek kell irtóznok. —

Mit vesztenek ők a' tőkepenzesek, kik senkinek sem adósok? azt nézzük meg. Veszit először a' két garast, mit telekdíjképen közös honunk felvirágzására kell fizetniök ezentul, 's mit eddig nem fizettek. Ugy de ezt fizetjük mi is, kik adósok vagyunk, még ám pedig adósságink interesén felül, következve ennyiben a' teher egyenlő lesz, 's ez iránt nem panaszkodhatnak legalább ha önként nem követni a' tervező gróf nagyszerű példáját nem áttallanak is. — Veszitik másodsor, mi nagyon hihető azt, mit a' törvényes haton fölül huztak tőkéjüktől, de ezt ki nem mondhatják, mert a' fiscus úgy a' tőkére teszi kezét, hiszen a' h a t o t lehet, ámbár nem hihető, hogy ezután is megkapják, 's ha itt meg nem kapnák, a' pénzzel, mint eddig mondogatták, más helyre is elmehetnek, 's képzelt szerencséjüket másutt kereshetik, sokat az illy szükkeblűekben a' haza nem veszit. De erre nem vete-mülnek, ki tudja? Én megvallom hogy bár a' jó gazdát nagyon szeretem, sőt e' tulajdon nélkül senkinek hivatal sem adnék; még sem sokat várok a' tulságos jó gazdaktól, 's épen semmi jót az uzsorásoktól, kiknek szívök nincs, mi nélkül jelen élvezetet jövendő nem kirekesztőleg magányos, hanem mindnyájunkkal közérdeknek, a' hon érdekének feláldozni legalább nem igen szokás. Talán ezért mondja a' Mozaik írója hogy Széchenyi maga áll, egyedül még mennyországban nem akarna lenni. Én is hiszem, mert látom hogy sokan őt nem követik; de hogy egyedül maga álljon, azt még sem hiszem, hinni nem akarom, 's a' magam forma sorsuak közt tudom nagyon sokan tiszteljük őt mint senkit mást, de még ő mel-

lette Wesselényit 's e' kettő után sok más szinte nagyokat is, kiknek igyekezeteire Istenüktől áldást kérünk.

Ha már a' tőkepenzesek részről is, kik senkinek nem adósak 's ennél fogva nemcsak uzsorától, de még 6 percentumtól sincsenek nyomva, nem annyira sziv, bár ez az ész mellett nagyon helyén van, de csak ész, stovább néző szemnél többnem kívántatik arra, hogy tovább értékjüket a' ficsussal 's általános quittel ne koczkaztassák, hanem a' jövő biztosítására, sőt emelésére jelen élvezeteikből áldozzanak, 's a' két garast az investmentalis 100 tőke megszerezhetése végett vállalják el, melly tőke 35 esztendő mulva az országé, és így az övék is lesz, de 5 millió interese, és így mind az, a' mit ők is adnak, addig is nem másnak, hanem az országnak és így a' közös hazának emelésére fordítatik, miből idővel a' közhaszon mindnyájunkra árad; ha mondom mind ennek megértésére 's átlátására, még a' nem adósok részről sem kívántatik egyéb, mint csak ész: a' mi részünkről kik adósok vagyunk, 's kiket legalább 6 percentos interes de fájdalom! legtöbbet közülünk, élő törvényink közül a' régiebbek daczára, az újabbaknak pedig következtetésben uzsora is nyom; még az ésből is kevesebb, rövidebbre látó kívántatik meg annak átlátására, hogy a' tervezett investmentalis 5 percentos 100 millió tőke fölvétele, jó, hasznos, szükséges, sőt ha megélni, fenmaradni akarunk, nélkülözhetlen.

Hogy azonban erről én így legyek és maradjak meggyőződve, erre nézve annyi változtatást kívánék én és azt tartom minden adós társam a' gróf tervében, hogy az egész 100 millió, mindaddig fel nem mondható tőkekép adassék adós társaimnak, kik takarékpénztári biztosítást mutatni tudnak, száztól 5 k a m a t r a kölcsön, meddig a' kölcsön kamatját félévenként előre pontosan fizetni fogjuk, 's csak ezen föltétel alatt, melly nélkül nem, nyilatkozom szívesen örömmel a' teledij-fizetésre készek. Az interes előrefizetés sokat könnyít a' kezelés költségén. A' 100 millió állandó kölcsön, azt hiszem az 5 percentumos kamatlábat biztosítja, legalább a' pesti takarékpénztárnak márig is kitünő foganatja ezt reménylenem engedi, 's akár jusson nekem az investmentalis tőkéből akár ne, mitől sokan tartanak, én részemről ezen fölnemakadnék, merthaabból nem kapnék is mit sajnálnék, de reméllem hogy más helyről a' honnan p. o. most is van, m a j d én is olcsóbban kaphatnám a' pénzt, bezzeg's itt van oka, miért mondom hogy a' teledijfizetés elvállalását saját hasznom is javasolja.

Minden tervet gyakorlati életmezéjére szeretvén alkalmazni, ön állomásomra próbáltam az 5 percentos kamatlábat illeszteni, 's úgy találtam, hogy én, ki 600 vagy több tiszamelléki hold földbirtokom mellett 8000 pengő ft. adósságomtól 480 ft 6 percentos interest fizetek most, ha a' teledij életbe lépte után csak 5 percentot fizetnék, a' meggazdálkodott 80 ftól a' 60 ft. teledij kiadván még 20 ftom maradna, miből még egy dolgos cselédbébe élelmén kívül, mit alig számítok, keltelnék. — Egy osztályos atyámfia kinek 500 hold birtoka mellett csak 6000 fr. pengő adóssága van, de minnek felétől h a t o t, felétől tizenkettőt fizet, ha mostani 540 interesei helyett a' teledij életbe lépte után interestkén 300 teledijképen pedig 50 ftot fizetne, 190 pengő forintot gazdálkodhatnék meg, miből egy magam forma sorsu demagányos ember még el is élhet.

Kit a' kétszer kettő meg nem győz, annak hijában beszélünk. Próbálja tehát minden adós társam, ki a' teledijas terv jóságáról meggyőződve nincs, azt ön körülményeire alkalmazni 's bár az enyimhez hasonló csekély intelligentiával, de nyilatkozni, mire a' tervező gr. mindenkit felszólítani méltóztatott.

Az ősiség kérdését, mit „a' pipás nemesek véleménye“ czimű iratkámban is már, melly nyomtatás alatt van pártoltam, elolvastván és megfontolván pedig a' törvény Nestora az ifju lelkű öreg Kubinyi Miklós nagy tabularis ügyviselőnek e' tárgyban kijött két rendbeli ügyvédi jegyzeteit, tőle már el sem állhatnék, a' teledij dolgába zavarni szükségesnek azért nem tartom, mert ki a' jószágot a' teledij behozatala után eltalálná perelni az ősiségnél fogva melly övé, attól ki most bírja, az egy uttal elnyerné a' jószággal a' teledij-fizetés dicsőségét is, és így az investmentalis tőke kölcsönadójára nézve, az ősiségnek különben is csak kis gyermekeket ijesztgetni való mumusa, épen nem is léteznék.

Ha tehát van vagy volna a' teledijas tervnek gyenge oldala, az épen nem a' vállalandó adósság nagyságában, hanem inkább kicsinyiségében léteznék, mert csak 1 ft. 40 kr. terhet fektetvén körülbelül tőke-adósságképen egy magyarorsz. 1200 öles holdra (a' mérföldet 4000 öltre, az areát 5000 mérföldre számítva) a' hittelezőnek hallatlan nagyságu hypothekája lesz 's ő egészen biztosítva van, mi e l l e n b e n csak reményvel va-

gyunk beérni kénytelenek arról hogy a' kamatláb 5 percentnál feljebb nem lesz. Ezen reményt hadd pótolja egy kis jó akarat az adósok részről; a' tőkepenzesek pedig adjanak hálát istennek, ki módot adott nekik honszereteket tettel bebizonyíthatniok. Gombán május elején. Szücs Ábrahám. —

Országgyűlési közlemény.

192d. ker. ülés. majus 2kán, a' városok rendezéséről szóló jegyzőkönyvet vizsgálta, 's a' módosításokat hitelesítette. Olvasztván a' jegyzőkönyv a' módosításokkal, azokban lényeges észrevételek nem fordultak elő, változás egyedül néhány szó-kihagyással történt. A' RR. mai napon a' 98 §ig mentek. A' törvényjavaslatnak város hatóságáruul szóló része kerülvén tárgyalás alá, több városi követ szoroson kívánta meghatározatni a' város territorialis hatóságát; minthogy pedig külrendőri tekintetben ezt a' földi módosítás a' dalatti pontban legjobban állapítja meg, ezéllirányos leend azt elfogadni. A' többség, miután magok a' főRR. is önmeztadólág külrendőri tekintetben a' megyeházát alárendelik a' városi hatóságnak, a' szerkezetet kívánta megtartani; de egy városi követ a' „külrendőri“ szót homályosnak tartván, annak magyarázatát kívánta. E' nehézség elhárítása után következett vitákban egy részről azon zavarok, 's a' politialis rend nehéz fentarthatása emeltetett ki, mi a' megyeházák kivételét kísélni fogná, miután a' külrendőri szabályoknak általánosak 's egyformáknak kell lenniök; de az ellenvéleményük a' megyeházát úgy tekinték, mint egy törvényhatóság székhelyét, 's ha az annyi ezer fölött fel tudja politialis tekintetben hatóságát tartani, miért ne a' város kebelében is? Szavazat sürgettették 's így tüzetelt ki a' kérdés: „Alá kívánják-e vetni a' RR. külrendőri tekintetben a' megye házát a' városi hatóságnak, vagy nem?“ nagy szavazati többség kivette alóla. E' szerint, a' szerkezet megváltoztatott.

193d. ker. ülésb. majus 3kán folytatván 's beis végeztetvén minden lényeges vita nélkül a' városok rendezéséről szóló jegyzőkönyv megvizsgálása, az e' tárgyban olly fáradhatlanul 's jelesen munkálkodott jegyző hangosan megéljeneztetett. Egyedül a' 98ik § czimének e' motivációjá h e l y e t t „polgárok jogai és kiváltságai“ minthogy nem a' legjobb benyomást szülné a' városoknál ezen kifejezés — a' RR. a' § czimét ez eredeti szerkezet szerint kívánták megtartatni. A' 273ik §. d) pontjához még ezen módosítás tétetett „következő szerkezet szerint minden árva vagyont és illetőleg számadásit elkülönözve kezelteni 's rendesen vitetni.“ A' 380 §. végén kimarad „a' m. főRR-től várjuk azon módosítások“ 's a' t. Ülés végével az elnökség más napra orsz. ülés tartást jelentvén oda a' városok rendezését, és a' bányatörvény kivánták általantenni. Egy megye követe személynök nmságát a' kerületi elnökség á l t a l megkérteti kívánta, hogy ő es. k. Fenségétől több tárgynak a' felső táblánál minélelőbbi felvételét a' t. RR. nevében alázatosan kikérje, jelesen a' szabad kerületek elrendezési munkálatát, nehogy ezen tárgy ez országgyűlésen k. helybenhagyás nélkül maradván, a' kerületek rendezett szavazati jog nélkül jelenjenek meg jövő országgyűlésen, 's e' kérdést akkor ismét újra vitatni kelljen. Erre Sz. megye követe megjegyze, hogy ezen elhalasztásnak hihetőleg nyomos okai vannak; mert miután a' kerületek elrendezése csak a' városi coordinatio főbb elvei szerint történhetik, ezek iránt pedig a' két tábla közt még nagy részben egység nincs, a' kerületekről tanácskozás mintegy vesztett időnek tekintethetnek; mig ellenben, ha a' városi elrendezés elvei iránt megtörtént a' coalitio, a' szabad kerületek a' már elfogadott elvekre biztosan 's igen hamar alapíthatik. Ezen észrevétel által azonban a' többség ki nem eléggítették, mivel még a' sz. kerületek elrendezésén kívül több fontos kérdés hosszabb időtá várja a' frdi tárgyalatást, mint például a' szabad újság, a' kerületi napló ki nyomtatása, az évenkénti országgyűlések stb. kérdései. Ezért az előbbi indítvány felkiáltás által elfogadtván, mielőtt a' gyűlés eloszlott az elnökség jelenté: miszerint a' magyar kereskedési társaság vasárnap 10 órakori gyűlés tartására a' terem mint multkor is a' RR. átengedni kegyeskedtek, úgy most is azt e' végre alázatosan kikérik, 's a' gyűlésre nemcsak az illető részvényeseket, hanem a' t. RR-et általán is meghívják; mire is a' t. RR. a' legnagyobb készséggel állottak.

140d. orsz. ülésb. majus 4én kerületi elnök Palóczy bemutatá a' t. RRnek a' m. FRRhez küldendő 2ik üzenetét a' városok rendezése tárgyában, ugyszinte a' bányatörvényt. Mielőtt orsz. tanácskozás alá vétetett az üzenet, H. követe elnök ő nmgát a' naplónak rendes 's a' kiadókall alkunál kikötött időbeni megjelenése eszközletésére kérte. Ő nmlga ígérte, hogy mindent, mi csak emberileg lehetséges, jelenleg is meg fog tenni, valamint

azt soha nem mulasztotta el eddig is, de jövődre nézve illy uton sem rendes sem jól elkészült naplót nem kaphatni. Azon egyedeknek, kik e' tárgyban szükséges tudománnyal bírnak, száma igen csekély 's azokat csak a' közönségnek legelénkebb részvéte mellett lehetne elégendő számban az országos naplók mellett alkalmaztatni. De a' nyilvánosság más organumai is, mint a' hirlapok tudósítások 'stb. szintannyi vetélkedők az országgyűlési munkálatok közírré tételében, minek következtében az orsz. naplók iránti részvét olly csekély, hogy nemkármentesíti a' kiadók költségét 's így lehetetlen, tetemes káruk nélkül a' kiadást pontosan folytathatni. Kimutaták a' kiadók hitelesen, hogy országgyűlés elején a' frdi napló 150 részére 315en fizettek elő, a' 3dik kötetre már csak 245 előfizető volt, a' RR. naplójára először 337, a' 3dik kötetre 193, az orsz. irományokra eleinte 265 fizetett, később 199re olvadt a' szám. Levonva most a' főt. szék, egyes egyházi személyek, törvényhatóságok, és társaságok általi előfizetéseket, az egyesek száma olly csekély marad, hogy szót sem érdemel. Most ugyan nem tehetni már új rendelkezést, hanem remélhető, hogy majd azok, kiknek jövőben szerencsájök leend rendelkezni e' tárgyban, sikeresebben fognak munkálkodni. Egy követ erre megjegyze, mikint ennek inkább az lenne következtése, hogy a' naplót egészen meg kellene szüntetni, de azért míg a' napló jár, kötelesség azt annak idejében kiadni. Olvasztván az üzenet, azon pontoknál, mellyek körül nem igen lényeges eltérések valának a' két tábla közt, észrevétel nem tétetett, de a' 44ik § b) pontjánál személynök ő nmlga, mint első alkalommal, úgy most is, a' frdi módosítás elfogadását javasolta, mert a' városok törvényhatóságát a' kebelökben lakó nemesek felett még jobban kiterjeszteni, mint az már a' m. FRR. által javasoltatott, ezéllirányos nem lenne; kik közhivatalban állnak, azok vagy mint nemesek, vagy mint honoratorok bíráik választásában a' megyékben befolyanak, 's ezért, miután már politialis tekintetben a' városi bíróság alá rendeltettek, az ottani bírák választásából ki nem rekesztendők. Más a' katonák állása, kiknek külön bíróságuk van. A' hivatalnokok ellenében felhozott suppositum theoretice sem áll, annál kevésbbé practice. Azokat, kik a' világ minden országiban befolyanak a' választásba, csak nálunk illy okoknál fogva kizárni, az igazsággal nem fér össze. Azért a' szakaszban a' köztisztviselőkről említés ne tétessék, 's folyjanak be a' városi választásokba. De a' rendi szerkezet felkiáltással megtartatott. Az 52ik szakaszban a' szabályokat érdeklőleg elnök ő nmlga előadta: hogy a' köztörvény nemcsak a' városi, de minden más szabályra nézve világos, 's ez egyik oka, hogy a' municipalis élet magát annyira kifejtette. Egykoru a' szabályhozási jog bejövételünkkel, 's törvényinkben, jelesen a' három könyv. I. R. II. cz. 7. §ban a' városokat, megyéket, törvényhatóságokat, czéheket 's más kiváltságos társulatokat érdeklőleg tisztában van kimondva az elv: hogy maga dolgaiban mindenki szabadon rendelkezhesék a' fejdelem helybenhagyása mellett, mint azt bármely újabb intézkedés létesíthetné. Minden szabályban csak az fő kelléke, hogy törvénnyel ne ellenkezzék, egy harmadiknak jogait ne sértse; olly tiszta e' törvény, hogy jövődre nézve megemlítése nemcsak a' városok hanem bármely municipiumok életében szükséges, mert illy világosan ki nem fejtették bármely más nemzetnél; kívánta tehát a' hármaskönyvi törvényt megemlítetteti 's a' frdi módosítás elfogadását; de maradt a' szerkezet. Az 58—59 §ban elnök ő nmlga, ki levén már különben is mind a' két tábla részéről mondvá az elv, a' szabályok felterjesztésére 3 vagy 6 hónap, határidő közt nagy különbséget nem látott ugyan, de némelly szabályok mégis hosszabb pertractatiót kívánának. Arra nézve azonban, hogy ha a' Htő-tanácsból nem érkeznék a' felterjesztett szabályokra rendelés a' kiszabott idő alatt, azok tüstint életbe léptethetnek; véleményét már megmondotta. Ezt az adminisztratióval összeegyeztetni nem lehet. Hozhat a' város olly szabályt, melly az ország köztörvényit sérti, mely körén tul terjed, vagy más jogaiába vág. Már illy szabályra akár adja a' Htő-tanács helybenhagyását akár nem, az mindig törvénytelen lesz, 's így a' törvénytelen azért életbe léptetni, mivel a' Htő-tanács kötelességét elmulasztotta, teljességgel nem lehet. Roszat tenni nem szabad azon ürügy alatt, hogy egy harmadik jól nem tett; hanem ez esetben ez utóbbit kell feleletre vonni. Legjobb kimondani: mihelyest valamely szabályt hoznak a' városok, lépjen az életbe. Marad a' szerkezet. A' városok hatósága alól külrendőri tekintetben a' „megye háza“ kivételvén, mint már a' kerületi tanácskozások eredményeiben közöltök, itt szinte elfogadotatott, 's az egész városi hatóságot illető szerkezet a' mint van, megtartatott. Olvasztván a' polg. képességről szóló §ok személynök ő nmlga a' tárgy lényegébe mélyebben bocsátkozott remek elő-

dásban, mellynek itt csak főbb pontjait érintjük. Ez olly nevezetes kérdés,ugymond,második stadiumán vagyunk, melly mindenütt a világon a legfontosb tárgyak közé soroztaték. A t. RR. valamint a m. FRR. az orsz.gyülesi szavazatot a városok belrendezésétől feltételezték ha a szavazatok iránt egyesség nem történik,ugy a másik nagyobb kérdésnek (coordinatio) függőben kell maradni. Kijelenté, hogy a 4dik rendnek törvényhozói befolyása alkotványunk lényegében gyökerezik, s valamint az már századok óta itt ült,ugy annak ezután is itt kellend ülnie. Itt a census lényeges kérdésre jöttünk. A RR.nem tartották eddig képviselve a polgárok által a városok érdekét,nem az ugynevezett „universitas civium“ot, s midőn kimondották,hogy így követeket, tisztviselőket csak cotterriák választanak, a polgári qualificatioira nézve olly tág basist javaslanak, minő Európának nemcsak monarchico-aristokratikai, hanem az ujabban alkotott monarchico-demokratiai országaiban sem találatnak. Mert a t. RR. qualificatioi szerint P e s t városra mintegy 13000 választó jönne,mig a 280,000 lakossal bíró Madridnak csak 7000 választója van. A m. FRR. által felállított qualificatioik nem pénzaristokratián alapulnak; illy birtok,mint millyentők kívánnak,még pénzaristokratián nem képez. Csak a tömegeket akarták a tanácskozásoktól távol tartani,mellyekkel eljárni bajos,mint azt többek közt Gyöngyös példája mutatja. Mig a m. FRR. egy a többi alkotmányos nemzetekéhez közelítő censust javasolnak, a t. RR.a lehető legvégső extremumot kívánják,melly által majd a teljesen vagyontalan tömegek gyakorolnák a polg. jogokat,mellyekkel,ha visszaélnének, bajos volna tőlök a jogokat megint visszavenni. A FRR. által felállított qualificatioik szerint Pestnek mintegy 4000 polgára lenne,mi aránylag a legliberalisabb europai intézkedésekkel megegyeznek. Ezt kellene tehát elfogadni;mertha a FRR. igen okszerű elrendezése mellett még a kormány is olly coordinatiót jóváhagyna,melly Európának legliberalisabb nemzetivel megegyez, ezt pedig a t. RR. el nem fogadnák: kételkedik a nm. elnök, hogy ez esetben a világ itélete fogna e a t. RR. részire kedvezőleg ütni? Több követ utasítása következtében a RR. qualificatioját tágnak, a frdi módosítást pedig szűknek látván, egészen új qualificatiót javasolt,mellyeket szinte annak idejében közlénk. Marad a szerkezet. A papok képviseleti jogáról levén szó, a kerületi ülésben kisebbségben maradt követek még egyszer próbát tőnek e' jognak tőlök elvételére. Ismételve felhozták a már többször közölt okokat,mikint ők függetlenek, s nemcsak püspököktől, érsektől, hanem egy külső hatalomtól is függenek, hogy ők valóságos fizetéses hivatalnokok,ezek pedig ki vannak zárva stb. Ezek mélyebb vitára s részint olly személyeskedésekre s vádakra szolgáltak alkalmul,mellyek közlésétől tisztelt olvasóinkat megkíméljük, annyit mégis megemlíteni szükséges, hogy a gyűlés vége felé egy követ indítványozá, hogy még egyszer ker. ülésben vitatassék meg: „hivatalnok e a pap vagy nem“? mi azonban el nem fogadtatván, személynök ő nm. a többségnek szerkezet mellett szándékát nyilatkozta ki, egyszermind bemutatá ő es. k. Fens. a Nádorhoz benyújtott esedezőlevelét a középponti vasut-társulatnak s némelty külföldieknek a honosulás iránt.

141 d. orsz. ülés maj. 6án Rknél. 147ik §on kezdve folytatott a k. városok rendezésében történt észrevételek tárgyalása, de mivel minden pontra nézve a ker. határozat hagyatott meg,annálfogva e' m u n k á l a t csak hamar lön befogadva. Megkezdék ennek végeztével a bányászati munkálat olvasását,mit P. m. követe felszólalása szakasztott félben azon előterjesztéssel, hogy mielőtt a t. RR. más tárgyra fognának, jónak látná, sőt kívánja üzenet által felszólíttatni a m. főRKet; hogy miután több rendű munkálat,de különösen a kerületek rendezése kezeik közt van,azokat hovaelőbb vegyék tanácskozás alá. Ez indítvány számos pártolóra talált, s egy szersmind mivel eltérések történtek,órakig tartó heves vitaközlésre szolgált alkalmat;miután csakugyan a p. indítvány szerint határozatba ment: hogy a m. főRK üzenet által ülések tartására szólíttassanak föl. Itélőmester az általa ez iránt szerkesztett üzenetet fölolvastván, következő ülésre a bányászati muakálat tüzetett ki.

Egyik számban megígértük azon statistikai adatok közlését, mellyeket a főváros egyik követe az april 24i ker. ülésben nyújtott, mintegy közelítő számitással, hány polgár leendne Pest városban a t. RR.,ugy a mint FRR. által megállapított qualificatioi szerint, valamint a kir. városok követeinek javaslatánál fogva. Ezen adatok következök. Sz. kir. Pest városban van ház 4813; a telekbíró véleménye szerint van e z e k közt 3713, mellyek értéke pg. pénzben legalább 1500 ft, és 2503 ház, mellyek értéke legalább 3000 ft. Szőlőkert 1000, ezek közt 70—1500 ft. értékű, 3000 ft. értékű pedig

35. Szántóföld 459, közöttük 30 — 1500 ft. értékű, 3000 ft. értékű pedig 15. Rét 434, ezek közt 70—1500 ft. értékű, és 3000 ft. értékű 30. Erdei telek 134, ezek közt 10—1500 ft. értékű. Ezen kívül bir a város 8975 holdnyi legelőt, melly czélba vett részletes eladása után a polgárok számának szaporodása alapjául szolgálend. Kézművesek,gyárosok, kereskedők léteznek Pest városában 4549, ezek közt 2270en kik műhellyel,gyárral, s illetőleg kereskedési teleppel bírnak, beczimzett pedig 900 van 600 ft. évi jövedelemmel. Ügyészek, orvosok, mérnökök, sebészek 1000; ezek közt 400 ft. jövedelmű 500. Gyógyszerárusok, nyilvános oktatók, tudósok, művészek, tőkepénzesek 400 ft. évi jövedelemmel 150. Zsidók 10,179, ezek közt családftő és önálló 2952. Olly lakosok, kik 80 ft. évenkénti házbért fizetnek, 500. A KK. és RR. által felállított qualificatio szerint lenne tehát ezen adatok szerint polgár: 1) ingatlan birtok után, azaz ház, szőlő szántóföld, rét után, összesen 6,840; de mivel többen 2, 3, 4 stb. házat, vagy a ház mellett szőlőt, vagy egyéb földet is bírnak, kerek számban felvéve lenne körülbelül 6,000; 2) iparüzők 4,549; 3) honoratorok 1000; 4) azok, kik 80 ft. lakbért fizetnek 2052 összesen polgár 13699. A kir. városok követeinek javaslatára szerint lenne: 1) ingatlan birtok után 3905; de mivel némelty egyedek több házat, szőlőt, s egyéb telket bírnak, felvévén csak 3500 ft; 2) iparüzők 2270; 3) honoratorok 650; összesen lenne polgár 6420. A m. FRR. által megállapított qualificatioi szerint: 1) ingatlan birtok után 2583; 3) beczimzett iparüzők 900; 3) kik 400 ft. évi jövedelmet kimutatni képesek 640; összesen lenne 4133 polgár. Ez adatok következtében, mint már jelentők, az érdemes városi követ kivétel kívánván egyébiránt tenni a fővárosra nézve, tartván az illy nagy számú tanácskozások rendtelenségeitől s az összegyűlt tömegek történetű aggodalmas kicsapongásaitól — azon véleményét nyilvánította, hogy Pest városra nézve el lehetne fogadni a m. FRR. qualificatioit, mert 4133 polgár elegendőnek látszik, s a mostani polgárok számát kétszeresen felülhaladná; de ha ez el nem fogadtatnék, legalább a kir. városok javaslatában meg lehetne nyugodni. A fővárosi követ által felhozott a d a t o k pontosságát egy másik városi követ kétségbe hozta már csak azon tekintetből is, hogy a pesti lakosok számát tekintve azon statistikai elv szerint, hogy minden család öt főre számítások, minden pesti adózó száma is alig ütne fel az előbbi calculus szerint kihozott polgárok számával, mint azok a t. RR. által megállapított qualificatioi szerint megközelítőleg felhozták. Vitaközlés folytában B. városa követeinek beszéde, mellyről szinte már említést tevének, így hangzott: Nem valék képes P. város érdemes követeinek előadását, melly szerint a FRR. módosítása nyomán az a) pont alá foglalt polg. képességet 4000 pfrnyi birtokra véli alapíthatónak, fájdalom nélkül végig hallani; mert azon száraz számok, mellyeket annak bizonyítására felolvasott, hogy kis képesítés által Pest város polgársa száma nyugtalanító mennyiségre szaporodnék, hangosabban szóltak felém, mint okok teheték vala, miket egyébiránt az érdemes követ véleményének támogatására fel nem hozott. E' számok közlése sejteti azon irtozatot, melly azok keblében él, kik most a politikai jogok kirekesztőleges gyakorlatában vannak, ellenében azoknak, kiket arra képesíteni a törvény szinte szándékozik. Ugy látszik, miképen követ ur a polgárok nem relativ hanem csak absolut számától tart, azt híven, hogy egy bizonyos polgárszám, szükségképen szülsze a vesztélynek, a kicsapongásnak. Pedig Pest városának nőtlen növekedő népessége igazolja azon reményt, melly szerint a reitegett polgárszám előbb utóbb mégis el lesz érve és meghaladva; mert hiszem, azt procrustes nyoszolyába szoritani nem lehet, s bizonyos vagyok, hogy ezt sem az érdemes követ, sem küldője nem kívánhatják, sőt annak szaporodását, jólétének öregbedését magok is ohajtják. Vagy azon hitben él az érd. követ, hogy azon polgárszám, mellyet ma veszélyesnek tart, évek mulva veszélyes nem lehet? Részemről meg vagyok győződve, hogy azok kik politikai jogokkal ruháztatnak fel, rendbontásra nem hajlandók, sőt ellenben a rendnek természetes védője, fentartója de különben a törvényjavaslatban ajánlott választásmód böles elrendezése is magában foglalja már a lehető kicsapongás s összeütközés ellenszerét; mert mig a megyékben a tanácskozási joggal megjelenő választók, egy időben és egy helyen tanácskozási joggal gyűlnek össze, és a választási együttlétben (simultaneitásban) viszik véghez, mi által a kicsapongásnak bő alkalom nyújtatik: a városi választók kerületekre, 12 a tanácskozások következtében talán 6 vagy 3 százankint vannak elosztva, határozott napon nem együtt, hanem egyenkint jelennek meg a választási bizottság előtt; és szavazati lapjaikat meg leple alatti nyújtják át, melly el-

rendezés által, felfogásom szerint, minden kicsapongásnak, minden rendbontásnak eleje vétetett. Egyébiránt P. város érdemes követeinek nézeteiben már csak azért sem osztozhatom, mivel a képviseleti rendszerben a képesítéseket, a politikai jog terjedelméhez s valódi becsehöz kell mérni; ha már az érdemes követ az ő választók ellenében olly birtok-kimutatást kíván, melly 4000 pfrtal felér, olly választók ellenében, kik egyedül a képviselőket választván, azon lombik készítője, mellyből a tisztviselők és szerinte a követek kipárolgandnak: kérdem őt, a főigikai fokozat szabályaihoz képest milly birtok qualificatiót követelne ő, vagy kénytelenítették követelni a m. FRR. tagjai ellenében, kik a törvény alkotásban egyenes közvetlen részt vesznek, miután az érdemes követ a birtokmennyiséget veszi a politikai képesség és a rendszeret mérlegül? Azt hiszem, hogy a községi élet kifejlése, a közrend fentartása, a kisebb birtokosnak hasonlóan érdekében áll, mint a dúsgazdagnak, mert a szerény alantas ház a kereset biztossága, az erő szabad munkássága, ön és szeretteinek bátorsága, a szegényebb sorsu honpolgár szívének szintolly féltett drága kincsei, mint a földi javakkal bőven megáldott gazdagnak terjedelmes birtokai, mert mindkető a meglevőben találja társadalmi létének alapját. Tudom azonban, hogy olly országban, hol nem új alkotásról, hanem a meglevő intézkedések czél-szerű átalakításáról van szó, a választási rendszer megállapítása különös figyelmet igényel. Felfogásom szerint a választás czélja, a legképesebbek és legjobb szándokuk kijelölése s kitüntetése, azon hivatásokra nézve, mellyek a társadalom czéljainak elérését vagy megközelítését közvetítik; és ha a status azon czélt, p. o. sorozás, kinevezés, vagy más módon létesíthetné, kétségen kívül a választáshoz folyamodni nem kellene; mert a választás jog nem az emberi vagy eszjogok közé tartozik, hanem az idők és társadalmi körülmények szüleménye, a melly hazánk politikai életén is keresztül szövődik. A fenforgó kérdés szerencsés megoldása, véleményem szerint, attól függ, hogy a választási jog olly egyedekre ruháztassék, kik nemcsak a község és közélet viszonyait és szükségait felfogni képesek, hanem egyszersemind elegendő belátással bírnak, az illető hivatás kelleikéimeltányolni s elég akarattal társadalmi kötelességüket a választáskor lélekisméretesen teljesíteni. Küldőim olly véleményben vannak, hogy ezen tulajdonok nem minden kiben található fel, nevezetesen nem azokban, kiknek vagyona felette csekély, hogy tehát az a) pont a függetlenségre nézve elegendő biztositékot nem nyújt; sőt a szenvedélynek, az armánynak a hatalom működéseinek tért engedne.

Igen érdekes adatok a jégkármentés ügyében (beküldetett). A magát még folyvást rántolni kívánó, ugynevezett „milanoi jégkármentő-egyesület“ fondorkodásainak tökéletes fölvilágosítására, s az általa f. é. mart. hónapban több hirlap utján közhírré tette jelentésből eredhető káros hatásnak végképeni megsemmisítésére, kötelességünknek érezzük mintegy függetlenül a magyar jégkármentő-egyesület résziről legutóbb történt visszatárláshoz, a hozzánk éppen most érkezett, négy eredeti oklevél rövid kivonatát közönmásra bocsátani, miszerint ne csak a tisztelt közönség lássa az iszonyu charlatanságot egész meztelenségében, melly külföldről gyakoroltatik ellene, s magát jövőben az ellen őrizhesse: hanem hogy a milanoi jégkármentő-egyesületnek sok igen tisztelt, a példátlan vakításban osztozni nem akaró ügynökei, önmagok megbírállhassák, mikint magyar egyesületünk eleni s a határozottan semminek elismert milanoi egyesület mellett további működésükkel, saját becsületüket s állásukat kétszeresen compromittálják. Az adatok olaszból magyarra fordítva itt következnek:

a) „Milanoi kölcsönös jégkármentő-egyesület. Milano, jan. 31. 1840. Társ urak! Megfontolván a f. január hó 26kán tartott közgyűlés, hogy nem levén a lefolyt 1839dik év eredményei ollyanok, miszerint jobb jövedőnek nézhetne elibe az egyesület, ennek következtiben a társaság fölőslatását elhatározá, miszerint tehát azon kényes tárgyról is kellend határozni, t. i. hogy vajjon azon pénzbeli járulék (talán osztalék), mellyet a triesti ügynökség évenként be szokott szolgáltatni, ha ezen ügynökség gyakorlatban marad, a milanoi igazgatóság penztárába tartozandi, minthogy e' jog annak idejében a milanoi igazgatóságának adatott, a triesti ügynökség pedig mindig csak fölőkházi tulajdonosságban munkálkodott — — — stb. Főigazgató Petrarchi A.“

b) „Milanoi kölcs. jégkármentő stb. Milano, febr. 20. 1840. Társ urak és ügynökök! A folyó febr. hó 16kán tartott második közgyűlésen, a január hó 26iki körlevelünk értelme szerint, a társaság szétesésébe

helyben hagyatott; a' lombard-velencei tartományokban minden további kísérletek az intézet gyarapodása tekintetében hasztalanoknak ismertetvén, egyszersmind következő pontok állapították meg: — — — 2szor. A' triesti ügynökségtől pénzbeli járulékra nézve, melyet az eddigelé az igazgatóság pénztárába szolgáltatott, hasonlóan határozatott, hogy ez jövőben is a' milanoi igazgatóságot illetend, ha külön szerződés nem kötetik. Főigazgató Petrarchi A."

c) Kivonat a' magyar jégkármentő-egyesületnek a' volt milanoi kormányhoz intézett levele következtében, azon volt kormány egy volt érdemes tagja által, egy milanoi urhoz írt leveléből: „Milano, mart. 19. 1844. Jelenem gyors válaszul kegyed tegnapi levelkéjére, hogy az 1840dik évben február 16dik napján tartott közgyűlés szétosztalá a' milanoi kölcsönös jégkármentő társaságot, melyet 1828dik évben Petrarchi Angelo alapított, mit az ide mellékelt nyomtatványból láthatni. Nem tekintvén különben a' megszüntetést, ugyanazon közgyűlés felhatalmazá Petrarchi urat, a' triesti fiók-ügynökséget, Bruck ur vezérlete alatt, a' német (talán az Olaszországon kívüli) tartományok részére fenntartatni; s az ügynökségek folytatása csakugyan gyakoroltatott is egy meghatalmazási levél következtében, melyet az érintett Petrarchi april Skán 1831. Brucknak adott volt. A' társaság megszüntetése után kevés évek mulva pedig a' derék Petrarchi augusztus 11. napján 1843ban meghalálozott."

d) Kivonat a' fentebbi három eredeti oklevelet kísérelő levélből. „Milano, april Skán 1844. Bocsásson meg, hogy soká várokotatám feleletemre a' milanoi kölcsönös jégkármentő társaság tárgyában, de rég eloszolván már az egyesület, a' volt kormányzók közül ki sem akart a' küldött levélre válaszolni, minthogy ez intézetnek nyoma sincs már. — — — Igy tehát a' milanoi egyesület tökéletesen megszűnt! az igazgató meghalt! a' triesti generalis-biztos egy megholt bizománylevelével működik, s annak magyarországi ügynökei egy semminek szolgálnak; s bitorolják a' milanoi egyesület nevét s firmáját, mely egyesületnek már régóta még csak nyoma sincs; és ezen nem létező egyesület nevében pénzt szednek Magyarországon, s elég vakmerők a' magyar nemzeti intézet ellen ármányokat szőni; mely azonban a' dolog illy helyzetében bizonyosan jogosítva lesz lépéseket tenni, hogy a' színlett firmávali élés megszüntessék!! *)

Budapesti napló. F. hó 19kén az iparegyesület némely tagjai lakomát adnak a' szép juhászcsinál a' budai hegyek közt, egy személyt öt p. ftót fizetend. A' mulatság bizonyosan igen érdekes leend. — F. hó 4kén a' ferencvárosi hívek szokás szerint sz. Keresztre mentek, s a' hidon állón haladtak át. Egy ur a' kereszt előtt tisztelettel vette le kalapját, s ismét fölfevé; ezen egy férfi annyira mebotránkozott, hogy kalapját durva szitkok közt leüté. A' megsértett ur első hevültében botítással viszonzá e' megtámadtatást, mire azonnal négyen rohantak rá, s kegyetlenül megverezék őt. A' nagy tömeg ellen senki nem merésze föllepni, s így a' tettések alkalmasint büntetlenül fognak maradni, ha valamikép véletlenül el nem árulhatnak. — Mult héten egy káplár a' hajóhídon esküjét s kardját letévén, Dunába ugrott. Hogy belé halt, azt alkalmasint fölőleg említettünk. — „Remény" gőzös ismételt útra után egyáltalában alkalmatlannak találtatott arra, hogy nagyerejű Dunánkkal megküzdhessen. Helyette mást fog tulajdonosa építtetni. — A' világhírű Elsler Fannit Pestre vajak, a' közönség fele már előleg is csöndes lázban remeg, az élvezet fölötti nagy öröm miatt. Alkalmasint nemz. színházunkban is föllépend e' hasonlíthatlan tánczosnó. Híszén a' magyar Thaliával testvére Euterpe is legalább mint szépművészet megfér habár közvetlenül nem mozdítja is elő nyelvünket. — Most jelen t meg s minden könyvárúsánál egy p. ftón kapható: „Sujánszky vallási és hazafiai költeményei", díszes kiadásban. E' buzgó szívűből fakadt dalokat méltán ajánlhatjuk. — Ifj. Kilián-nál kapható „Nemzeti Almanach" 1ső és 2dik kötet, 17 aczélmetszéssel, összesen csak két p. ftón. A' közönség olly mohón veszi e' könyveket, hogy bizonyosan rövid idő alatt el fognak kelni. — Nemzeti színpadunkon f. hó 3kán adaték „XII dik Károly Rügen szigetén" vigj. 4 felv.; 4kén bérszűnettel „Belizár" dalj. 3 felv., Antonina szerepében Ender k. a. lépett föl a' pozsonyinémet színházról; a' rendkívül kis számú közönségnek azonban sem hangja, sem éneke, sem játéka nem tetszett; 5kén „Két pisztoly" népszimű 3 felv.; 6án „Saint Georges lovag" vigj. 3 felv.; 7kén Kovácsné jutalmára bérszűnettel először „Fátyol titkai", vigj. 5 felv. Vörösmartytól, nézők az eső és sár daczára is szép számmal, kiket mind végig élénkül mulattatott ez elmés helyzetek-

*) Ezazánaz, mire az „Angsburgi" csakugyan igazán elmondhatná, hogy „Schwindel!" — Hallatlan dolog! Triestben egy generalis agens; kérdés: ki agense? egy milanoi egyesületé, mely nem létezik! s Magyarországon ügyviselő; kérdés: ki ügyviselő? felelet: egy milanoi egyesületé, melynek már többé még csak nyoma sincs. — Tudunk esetet, hogy Angolországban illyesmit criminitásnak tekintettek a' törvényszékek Bizony, bizony jó lesz a' czimáblákat levenni szép szerivel; míg van mikor, mert könnyen meglehet, hogy nem lesz mikor.

kel s ötletekkel fűszerezett jeles szimű; az előadás olly jó volt, minőhez hasonlóra alig emlékszünk, és miért? Mert a' csekélyebb szerepekre is legjobb színésznők alkalmaztatnak. E' rendszert mindig, vagy legalább „minden" eredeti sziműnél követni kelle „nemzeti" színészeknek; Skán „Belizár" dalj. 3 felv., ismét Enderrel; 9kén „Fátyol titkai" vigj. 5 felv. Vörösmartytól.

Iparegyesület. Physikai szertárunk gyarapítására Nagy József posztókereskedő ur ívén köv. aláírások törtettek: Aigner Ferencz 40 ft., Crettier Károly 1 ft., Fröhlich 5 ft., Fuchs Gusztáv 5 ft., Geyer János 1 ft., Heckenast Gusztáv 5 ft., Heinrich Ferencz 1 ft., Holtmann Bernát 1 ft., Kanitz M. L. fia 10 ft., Koller Ignác 1 ft., Kuewelder 5 ft., Lang Antal 1 ft., Luzsa Mihály 1 ft., Martinovich Lukács 2 ft., Nádosy István 5 ft., Nagy József 32 ft., Pitsch 1 ft., Pollák Bernát 5 ft., Rozmanth Antal 1 ft., Stuller Ferencz 2 ft., Walthier Aloiz 1 ft., Vécsey Sándor 2 ft., Vinkler Mihály 2 ft., összesen 100 p. ft. Továbbá m. Pejachevich János gróf beadott 30 p. ft. Perger testvérektől eddigelé már több mint 30 p. ft. áru üvegneműek szolgáltatottak be ingyen.

Énekiskola. A' pesti tudai hangszegyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskola részvényeseinek f. c. mart. 17 s 25ki közgyűlésében előfordult főtárgyak következők: I) Klestinszky László az, több ügyei t. bíró s Abauj megyei aljegyző az egyesület képviselőjéve nevezetvén, az intézet gyámolítását tárgyzó alírási vi fogadására megkéretni rendeltetett. II) Jelenetett, hogy az intézet kézi pénztárának mult 1843d. évi jövedelme alapítványokkal együtt 3385. ft. 14. kr. kün levő adóssági 295. ftra, költségei pedig 1524. ft. 28. kr. terjedtek ezüst pénzben. III) A' hivatalos előadásokból kitünvén, hogy jelenleg az egyesületi részvényeseknek csak 1/6 to része izraelita, holott a' növendékek összes számának 1/2 od részét izraeliták teszik s miután ezek minden valláskülönbség nélkül nemcsak az intézet minden kedvezésiben többnyire ingyen részesülnek, hanem az izraelita részvényesek csekély száma miatt keresztlyén részvényesek által kénytelenítettnek díjnélküli fölvetelre ajánlatni; az izraeliták pesti községe ezen intézet pártolására ujjolag felszólíttatni rendeltetett. IV) Az eddigi igazgatók s pénztárnok hivatalaik viselésére további egy esztendőig megkérettek. V) A' növendékek számára egy elemi magyar kézikönyv kiadásának eszméje pendítetvén meg, miután az intézet fenntartása rendes jövedelmei által mindedig biztosítva nincs, és illy kézikönyv kiadása a' pénztár tetelemé áldozatát kívánná, és indítvány most még csak bővebb megfontolással vétetett. A' fenemlített énekiskola gyámolítására közelebbi három hónap alatt köv. segedelmek érkeztek: I) A' budai választott polgárok köréből: Thoma József és Kinnach Lajos uu. részéről mindeniktől 6. pgrf évenkénti részvényül; Gráff József, Hollmaan József és Lorencz Antal uu. részéről pedig mindeniktől 1. pgrf. adományul. II) M. Marich Franciszka szül. Kray báróné, Kray Amália báróné Zichy Mária gfné szül. Kray báróné, gr. Festetics Leoné szül. Kray Borbála báróné, Weigerth Máté, s Nagy várad város részéről mindeniktől 6. pgrf évenkénti részvényül. III) Binder Bestenyén a' nevezett énekiskola tanítója részéről 8. fűzet alatt nyomtatásban, az intézet hangmütára szaporításul. Közli Mátray Gábor énekiskolai igazgató.

Komárom mart. fogytán. Szomorodott szívvel irok kegyednek a' lefolyt tisztújításról. A' tények olly elveket, olly reményeket öltek el, melyekből nemcsak a' megye, hanem az egész ország keserű igazságokat vonhat, hogy a' hol alapos tudományosság helyett fényes üresség, tiszta keblűség és szilárdság helyett külső tündöklés s magas állás elérésének vágya tölti el még az ifju nemzedék keblét, ott nem virágozott fel alkotványos élet! — Komáromban két párt létezett, G. s P. kez adtak egymásnak, hogy miután őseik bírták az első alispáni széket, abból magokat kizoríttatni nem engedik, hogy maradékaik végre szinte elmondhassák, mit egykoron S. megye alispánja szék-foglalásakor mondott: elfoglalom őseim székét; ez volt a' cél, semmi egyéb. Ezért kelle száz husz ezer váltót elszőrni megvesztegetésére s erkölcselenítésére olly népnek, mely előtt ez eddig ismértelen volt; ezért kellemegbuktatni ollytérflut, ki az egész megye bizalmát bírta; ki husz évig csüggedten erővel munkálkodott a' megye javán, ki semmi dicsőséget nem ismert, mint szeretetnél ki megtestesíteni akarát alkotványunk és szabadságunk legfőbb alapját, a' minden oldalról megtámadott szabad választás hatását, hogy az, ki a' néptől leginkább szeretettik s kibén legfőbb bizodalma van, az legyen egyszersmind első bírja; s ez S. volt, kiről ellenfelei (miután ármány, csel, aljasság s önkény megbuktatták) gyáván elmondották: jobban szerettük volna őt, de quis contra torrentem? azaz ki tehet pénz ellen. S. már nem a' megyeé, hanem az országé. De tudja meg kegyed a' történeteket. Már előbbi közgyűlésünkben a' megye választás esetére nyilvános

szavazás helyett titkóst kívánt elhatározatolni, mint a' melyet követeli által országgyűlésileg is pártolatott s mely Komárom megyében annyival szükségeseb, mivel itt számos jobbágy és bérlő nemes van, kik uraságtól mindenben függenek. E' kérdés eldöntése az ellenfél által különféle manuevrerirozás által a' tisztújítás előtti napra halasztatott, tehát ezen tisztán formális kérdés, melyet mindenütt az intelligentia döntött el, s melyet az egész megye mint nélkülözhetlent állított fel a' mind inkább tornyosuló veszélyek ellen s mely Komáromban annyival eszközölhetőbb, mivel itt igen kevés egyed találhatik, ki írni s olvasni nem tud, pártkérdéssé téteték, s kik G. és P. akarák, a' nyilvánosságot kiabáltaták a' néppel, mely nem tudta, miszerint azt kívánják tőle, hogy legszebb jogával szabadon ne éljen. Mart. 26kán este mind a' két párt nagy pompával bevonult. G. és P. részén levők fehér tollal s nemzeti szalaggal, S. és H. részén levők pedig vörös tollakkal díszítve. — A' menet nagyszerű volt, a' fehér tollasok mintegy 600 kocsin, a' vörös tollasok részint kocsin, részint gyalog, de kétségtelenül színe a' nemességnek, összesen mintegy 4200 lehettek. Másnap a' m. főispán az udvaron mintegy 180 zászló alá egybegyűlt s két félre szakadt párt elibe kitűzte a' kérdést: nyilvános vagy titkos szavazás utján történjék az alispánválasztás, mely kérdés, mint felebb mondták, egészen személykérdéssé vált, mert a' ki G. akarta, nyilvánost akart, s ezen kérdést nyilvános szavazásra bocsátá. Mielőtt a' szokásos felkiáltásról szavazásra ment a' dolog, ott is előbb szavazásra bocsátották e' kérdést, acclamatione é? vagy szavazat! Rendes eljárás szerint — mint én tudom, ha csak husz vagy harmincz egyed kívánja 100 — 200 közül a' szavazatot, az elnök kötelessége azt megrendelni, nyilvánosról a' titkosra s zint ezen lépesőzet van, annyival inkább, mivel ekkor a' megye következetességéről volt a' szó, követeli által azt az országgyűlésre utasításul adván. A' szavazás felekezetenként történt két száva a' t s z e d ő választmány előtt 9 órától ketőtől a' fehér tollasok közül 1200 szavazott, midőn a' vörös tollasok részéről alig 300, mert amott meg sem kérdezték, csak mint a' birkákat hajtották, emitt pedig a' legszigorubbán történt minden. — Ezt látván a' vörös tollasok, s nem tapasztalván panaszaik sikert, mellynél fogvást kérték, hogy az ő részükéről is egyenlő számú egyedek alkalmaztassanak a' szavazatszedő választmányhoz, s hogy a' csak 23 nap előtti közgyűlésen hozott határozat értelmében, miszerint ne felekezetenként, hanem járasonként s az illető helységek előljárójai jelenlétében s így ellenörködés mellett történjék a' szavazás, mivel számos parasztot hoztak be, de mind ez nem használván, visszavonultak. — Másnap, azaz 28kán ismét mind a' két fél bejött. A' 27ki gyűlés olly békés volt, hogy idegenek megvallották, miként illy rendes s békeszerető korteseket nem láttak; de nem látja e' kegyed? hogy ugyanazon kérdésnek másodszeri s illy élire állítatása szükségkép rendkívül növeszteti fogja ez ingerültséget! Mellyik részről történt a' megtámadás, azt senki meg nem mondhatja, elég az hozzá, hogy mihelyt az első alispánságai kijelölést kimondá az arra készített magasb helyen a' m. főispán; onnan terembe visszavonult, a' nép közt iszonyu verkedés támadt, kézzel, karddal, fával, kövel, mit t. i. kézhez kaptak; egy G. pártbeli S. közé vegyűlt, s midőn verni akarák, így kiáltozott; nem vagyok nemes, én kegyelmeteknek ugy sem ártok és szabadon bocsátatott, mi közben mintegy száz lépésnyire felállított zászlóalj-katonaság ostromszóval a' megye udvarára jött, s a' dühöngőket elválasztotta egymástól, a' szavazás ismét ugyanazon választmányok előtt történt. S. pártja tegnapi kívánatát ismételve sürgette, de ismét siker nélkül; mire látván, miszerint magok tetszése szerint, minden ellenörőség nélkül szavaztak, azt mindaddig folytatandók, míg csak többséget nem nyerendnek, szavazásba avatkozás nélkül ovasuk kijelentése mellett eltávoztak. S. a' népség előtt szivrendítő beszédet tartott, bizodalmat megköszönte, s békés szétosztásra s hazamenésre szólította; átkot mondok ugymond maradékimra ha személyem mellett küzdöttem. Meg akarám menteni e' megyét, hogy új életre ébredjen, s törpességéből kiegészzséssüljön; stb. s így az egész hatalmas egészséges párt sirva hazament, miután még B. indítványára az országgyűléshez intézendő petitio elfogadtatott, s mint hallom mintegy 2400 irtak alá. Ez alatt amott a' szavazás folytatott s Ghyczy Kálmán első alispánnak 2300 szóval megválasztott; harmadnap azaz 29kén minden tisztviselő felkiáltás után a' katonaság jelenlétében. A' 2dik alügyvédség felett keletkezett csak vita Csorba és Hajósy közt, a' közepben néhányan ránczigálták egymást, a'

többi egészen illedelemmel volt, a' tribunról a' katonaságnak intettek 's ez szögzött szuronyokkal rohanván a' polgároknak, a' szaladókat halomra dönti, stb. jelentenek valánk tanuji. Ismét minden esendes, a' katonaság helyére vonul, a' kinevezés folytatattik, 's a' választásnak mint magyar alkotmányos ünnepnek végeredvénye: egy új tisztikar, mindenki G. mellett harczolt, tisztviselővé tétetett, 's így ifjonczok is lettek szolgabírákká 'stb. Két-öt meghalt, többen „számukat nem mondhatom“, tetemesen megsérültek. — Most vonjunk ki ezekből igazságokat, 's mondjuk ki leplezetlenül, mert ideje, hogy lerántuk a' leplet mind azokról, kik ön szemekkel látni vagy nem akarnak, vagy nem tudnak. Két nagy jövődjü fiatal embert látunk a' győző párt élén, kik az élet mindennapiságát megunva, egy pár szomorú vadászatot tartottak mulatságokul 's jóllehet országgyűlésenámugy magyar lelkesen vívtak a' magyar szabadság megtartása 's felvirágzása mellett, megvesztegetés elleni törvényt is hoztak, mely ugyan még szentesítve nincs, de szentesített erkölcsileg, szentesítve kell lennie tetteinkben, ha csak minden szónk nem hazug, ha csak minden liberalismusunk, minden törekvésünk nem szapanbuborék. De így van ez, minden hiba meghozza maga következményit. Midőn Deák korteskedés utján követnek megválasztott, jóllehet az hire 's tudta nélkül követtetett el, 's jóllehet Deák és e' két fiatal ember között, kik később a' legkisebb erőködés nélkül is célt érhetek volna, nagy a' különbség, ő azt nem fogadta el, mondván, micsoda arczczal jelenjek én meg az országgyűlésen, micsoda arczczal szóljak én a' vesztegetés ellen, midőn magam is az által választattam meg követnek; az egész országban csak egy véleménynek volt szabad támadnia, legalább egy szabad nemzetben, mely annyi sok vészes körülmény közt haladni akar, csak egy támadhatott, így kelle cselekednie Deáknak! tapasztaltuk e' ezt? kik azt hiszik, hogy meszse látnak, kárhoztatták tettét 's nem látták át, hogy Deák a' municipalis élet fenéjét csak úgy vélte gyökeresen kiirthatni, ha gyakorlatot mond mind azok fejére, kik ez uton választattak, hogy példát állítson fel az ifju nemzedéknek, mi uton keressen magának dicsőséget 's ez constitutionalis életben nemesak ártalmas, sőt elkerülhetetlenül szükséges, 's nekünk annyival inkább, mert multunk őseket mutathat, de caractereket igen keveset. Nem értették meg őt 's ime már most lassanként mutatkozik, hogy olyanok, kikről nem is álmodtuk volna, dicsőségüket illyes használatok után nem féltik elveszteni; mert hisz a' magyar könnyen felejt, egy pár szép szó, 's megesküszik, hogy jól akart ellensége. A' vörös tollasok közt nem volt bezegegyis, ki a' próbát kinemálotta volna, sőt voltak egyes köznemesek, kiknek 200 sőt 300 pengő for. tétetett le, ha a' fehér tollasokhoz áll, 's ők nem tették. Mindenki megvállotta, hogy titkos szavazat utján S. 1000 szóval többet nyer; kell ehez commentár? ők mégis felemelt fővel fognak megjelenni. Másik igazság, hogy a' katonaság használatával nem kell tréfálni, mutatta ezt a' martzius 29ki nap. Elég ennyi, nekünk ellenben nincs más tennivalónk, mint utalattal fordulni el mind azoktól, kik a' nép demoralisatiója, jobb érzésinek 's csekély kis meggyőződésének kiirtása által vélik magoknak megszerezni dicsőségüket. A' tisztikar névsorát már közöltük.

Ung sorkivüli közgyűlési f. évi april 18án a' végett gyűltünk össze, hogy az uti munkák iránt fogunk tanácskozni bővebben. Azonban nem kis számmal jelentek meg az nevezett kortes-nemesek is; (nyilván a' telekdj felől már fülhegygyel hallottak valamit!) Az uti vitatások folytában F. A. tb. azon főszabálybul indult rövid 's talpra esett beszédében hogy a' közügy legelső helyen áll és így minden előtt a' kereskedelmi vonalokat kellene rendbehozni; millyenek, úgy mond, nálunk a' pesti és debreczeni, vagyis szürtei és kaposi; P. J. kam. ügyész hozza tette: és jó karban tartani, mert ugymond, addig jó utaink nem lesznek, mig az erőt egyedül arra fordítjuk, hogy ujdonta elkészítjük az utat de a' nélkül, hogy azután többé gondunk lenne reá. Mire az ungvári járás főszolgabírája ellenben azt vélte, hogy jobb lenne azon szabályt követni: csinálja minden járás otthon utait. 'S így hosszas viták után, hol nem csekély őszinteséggel az is meg lön valva, hogy valamint mindenben úgy itt is a' magány-érdekek a' vizsga szemek előtt kikikandikálnak B. Zs. tb. mondásaként, végre az lön elhatározva, miszerint minden járás önkörében készítsen utakat, a' föllesleg pedig menjen a' debreczeni (szürtei) vonalra. Erre Th. J. t. bíró megjegyzé, hogy elég erőnk sincsen, nem hogy föllesleggel bírnánk. K. L. főadószedő kérte a' megyei Rdeket, hogy egymást ne mystificálnók, mert valamennyi őszszes erőnk sem képes csak 1/4 részét is megcsinálni az ungi utaknak; annál fogvást

mondjuk ki egyenesen, hogy a' szürtei utat nem akarjuk csinálni; mert föllesleg „ugymond“ a' megyében nem létezik. . . „Mind a' mellett a' határozat megmaradt.“ Ez volt az első nap gyümölcse. . . Másod 's harmad nap köv. tárgyalunk: 1) elnök alispánunk jelenté, hogy a' választmány a' sz. háromsági törvényszakra a' t. bírákat jóváhagyás végett névszerint elősorolja; kiknek nevei felolvastván, Gy. Gy. t. bíró ur (ex senioribus) olly érzékeny hangon adta elő mélységes sajnát, miszerint ő a' törvényszékekre kinevezve sincsen, hogy a' pogány is megszánta volna's miután még azt is elmondá, miképen ő földesur, 's hozzá még táblabíró is, a' közönséghez azon kérdést intézé: kit sértett ő meg valaha csak egy szócskával is? Honnan érdemlette ő azt, hogy „holmi Sz. . . yt“ elébe tesznek? . . . De a' megye közönsége illy érzékeny előadásra sem akart elállani határozatától. . . és Sz. t. bíró helyébe a' kesergő öreg táblabíró nem csuszatták be; sőt elnök alispánunk őt a' sértegető „holmi“ kifejezésért (és méltán) megróta. . . 2) Sz. mártoni perfolyamra. (sz. istváni nálunk szokásban nincs!) a' Rende elhatározzák, mikint azokat a' most nevezett táblabírák terjesztése a' közgyűlés elibe. — 3) Olvastván az ősméretes újabb kir. leirat a' magyar nyelvre nézve, azzal öszszefüggőleg felolvasták az ország rendeineke erre kelt fölirata, mely a' megye közönsége által elfogadattván, a' követeknek utasításul adtuk, hogy pártolják, és hozzá csak azt kívánjuk todatni, mikint a' magyar törvényczikkek többé a' törvénykönyvben más nyelvre lefordítva ne legyenek, hanem tisztán magyar nyelven maradjanak. . . E' tárgyban B. Zs. tb. előhozta, hogy a' kir. kam. hivataloknál jelesen a' sóházaknál a' számadások német nyelven vitetvén, ebből azon alkalmatlan eredvény kerül, hogy az illetőkam. tisztviselők (a' tudvalevő lekötés. . . reversalis . . . nyomán) uriszék előtt is megitélhetetnek, ott pedig csak magy a r nyelvnek van helye, de az itélő birálati munka is megnehezítetik. . . Gy. Gy. imént említett t. bíró pedig azt mondá, miképen illetlen dolog előtte az, hogy a' magyar sőt németül kell venni. Mi átaljában örültünk annak, hogy már valahára nemzetiségünk egyik nagy tényezője, a' magyar nyelv ennyire kivitta magát, 's hogy már tán reménylenünk szabad, mikint a' magyar ezentul hazájában a' magyar nyelv után mindennapi kenyerét megszeresheti. . . 's valóban ideje is már egyszer, hogy a' magyar földön ehesse kenyerét nyelve után a' magyar. — 4) Előzvényos könyvvizsgálat (praeventiva censura) megyénknek nem kell; kivéve a' röpiratokat, azonban a' consequenti a' kicsapongások büntetessenek. — 5) Az ősiség iránt már (ellenes) utasítása levén a' megyének, belé ez uttal nem ereszkedtünk. — 6) Az „örök szerződés“ vitása csak addig haladt, mikint azokat politikai uton csak úgy kell felküldeni, hogy azok ottan egyszerűn tudomásul vétessenek; mások erre azt hozák föl, mikint ennek urbéri uton kell menni; mert, úgy mond, a' paraszt gyámság alatt van; Ö. G. tiszte. főügy tagadá, azt állitva, hogy a' gyámaltatos nem vallhat ügyvédet, sem személyes actoratussal nem bír. . . parasztink pedig ezekkel már fél vannak ruházva 'stb. De utóbb a' rendek belé untak és (szokás szerint) választmányra bízták az ügyet 7) A' főispáni eskü említésére K. J. és Ö. G. kívánták, hogy elnök alispán gyakoribb lenne a' gyűléstartásokban; mert, ugymond, a' főispáni esküre már minden hatóságnak van utasítása 's nekünk egy körömnnyi sincsen B. Zs. igaz! ugymond, már kétszer egymás után vox nélkül maradtak követink határozat lön: bene! Ezután 8) Olvastván követink levele! hol elevenen rajzolják, miképen a' hongyülésen bizonyos párt uralkodik 'stb. B. Zs. indítványzá, utasításul adatni követinknek, hogy semmi pártoskodásba ne avatkozzanak. . . Mire P. J. kam. ügyész azt vélte, miképen alkotmányos országban illy utasítást követeknek nem adhatni, mert jól tudjuk, ugymond, mikint ugynevezett haladó és conservatív felekezetek léteztvén, ha követink egyikhez sem tartoznak, akkor nullificálják önmagukat és így szavazat nélkül maradnak. . . Mások azt mondák, miképen követinket oda kell utasitnunk, hogy illyeseket ne irjanak. . . 's határozattá is lön: „a' követek jövőre oda utasittatnak, miképen egyedül az indítványokat, irnak meg ezentul, és azt, hogyan szavaztak?“ (Akadtak kik e' tudósítást rosztaltni is kívánták. . .) 9) A' vallás iránti leiratra nézve prot. félről Ö. G. 's B. Zs. kívánták, hogy a' szó szerinti egyezkedések se engedtesse meg, mert ez is olyan reversalis forma lenne, hanem egyedül viszonságot ohajtanak és azt, hogy átaljában a' gyermekek az apa vallását kövessék. Ha ezt nem létesíthetnek, mond B. Zs. akkor inkább hagyják ott az országgyűlést. . . B. B. F. tisz. főjegyző a' „vegyes“ szót is kihagyatni kívánta. Határozattá lön: a' követek sürges-

sék az apa vallását követettni 's ha ez nem sikerül, úgy sürgessék azon fölirást életbe léptetni, mely már három országgyűlés óta szorgalmaztatik 10) Olvastván T. V. panasza, hogy b. V. A. bizonyos kedves szakácsát az ő udvarán levő templomhoz temetteté. . . mely panaszt rendőri szempontból vitatták leginkább; hogy ugymond, faluban temetőnek helye sincsen 's így járásbeli szolgabíróra bízott, miképen az illető lelkész kiadásra (exhumatoria) szólítsa föl 's minden esetre jelentését adja be. . . Színészink elmentek. . . 's becsülettel megoszlottak; az egy (tűrhető) társaságból kettő lett. . . Magánykörökben szó levén a' zsidó - emancipatoról, azt mondtuk, hogy annak szükséges előzvénye lenne, még azon fontos kérdésnek megfejtése, miképen lehetne a' magyar nemességet előbb a' zsidóktól emancipálni? . . . Zombory Leopold.

Amerika.

(A' texasi republicára több apróbb status áhitózik.) A' figyelmes olvasó előtt világos az, hogy a' délkeleti statusok, minők Virginia, Carolina, Georgia, bizonyos idő óta, féltékenyen tekintetnek Texas felé, pedig nem minden alap nélkül; mert Texas megáldatva legdúsabb termékenységű földdel, kivált a' pamuttermesztésben, már is vetelkedni kezd fölbbi szomszédival, 's hogyha az egyesült statusokhoz kapcsolatik, a' mexicobelik berohanása ellen biztosítva levén, a' többi statusból, már eddig is gyakorlatba vett, kivándorlásoknak vége hossza nem lesz, 's a' déli tartományok hihetlőn el fognak néptelenülni. Különösen Virginia, ezen újabb statusok egyesülésének nagy ellensége; mert nálók a' föld, nyomorú földmívelési rendszer következtiben annyira ki van már csigázva, hogy egész földterületeket kénytelenek odahagyni. Washington tábornok Mount Vernoni jószágá p. o. már tökéletes vadonná változott, és bogácskórákkal, tövisekkel benöve, az egész környékben sem pillanthatni meg egy fehér lakost. Jelen birtokosa Custis ur, a' tábornok mostoha fia, miután a' földet tökéletesen kimerítettnek tapasztalá, az ültetvényezést abban volt hagyni kénytelen. A' virginiai földbirtosak nagy részint eladósultak. Jövedelmök főforrását teszi a' rabszolga szaporítás 's azokkai kereskedés! minthogy a' virginiai rabszolgákat az unio déli és nyugoti tartományban, egyéb rabszolgáknál fölbb becsülik és fizetik, sokan az ültetvényesek közül saját néger nőjüktől származott gyermekeiket is eladják; 's ez mind egy olly hazában történik, hol az 1776ki függetlenségi háború óta, minden ember egyenlő és szabad, egy olly statusban, mellynek czimerén a' szabadság, zsarnokát porba tiporva ábrázoltatik!

(Egy kis adalék a' haytű lázadáshoz.) St. Dominói újabb levelek ismét erősítik azon hirt, hogy a' sziget spanyol része, a' port-au-princei kormány ellen csakugyan felzendült, 's magát a' Hayti köztársaságtól függetlennek nyilatkoztatá, szerintök egy újabb status, dominigói köztársaság czim alatt leszen alkotandó. Jelszavuk: „Elválás, isten, haza és szabadság.“ Sz. Dominóban febr. 27 és 28kán ütött ki először a' forradalom. A' francia consul közbejárultára az ottani őrseregnek szabad távozás engedtetett. Ezután csakhamar kormányjunta alakult, mellyre a' közdolgok vezetése bízott 's nyilatkozat hirdettetett ki spanyol nyelven, mellyben a' haytű köztársaságtól elválás okai fejtegettetnek.

Spanyolország.

(Galiciában földrengés. Új elfogatások.) Lugoban Galiciában, april 18án délután 4 óra felé éjszakeről dél felé földrengést éreztek. Az egész város megrendült, mintha löportárt lobbantottak volna légbé, 's megjegyzésre méltó, hogy a' dörgés nem földalattinak, hanem a' házak fölött elvonulóknak tetszett. Mino folyam, mellynek közelében meleg források vannak, úgy buzogott, mintha forrott volna. A' partról korán reggeltől erős éjszaki szél fűtt, 's annyira fölzavará a' port, hogy járni is alig lehetett az utcákon. A' légmérő jó időt mutatott, a' hőmérő pedig 13 fokon állott Reaumur szerint. Legnagyobb erővel a' hires régi templom környékén rengett a' föld, kár mindazáltal nem történt e' nevezetes épületen. — A' királynék szemlét tartottak a' madridi őrsereg fölött 's a' katonák ételeit is megvizsgálák. — Krisztina az egész országot francia kapta szerint készül fölosztani, mi ellen azonban már több cortestag föl szólalt. — Perpignanban ismét számos carlistát fogtak el. —

Anglia.

(Ellenborough Indiából visszahivatott. A' zsidók országa ismét helyreállitattik.) A' keletindiai társaság Ellenborough indiai főkormányzót hivatalától rögtön fölmenté és visszahívá, még pedig a' kormány megegyezése nélkül. E' tettnek oka az, mivel a' lordharczias szelleme nagy zavarba 's még nagyobb költségbe hozta a'

nevezett társaságot, mely nem igen szomjazza a dicsőséget, hanem tiszta nyereséget ohajt. Helyét alkalmasint Graham foglalandja el. — April 23án sajtószertű társaság lépett életbe Londonban, mely egész Európát együttmunkálásra készül föl szőlőltetni, oly célból, hogy a zsidók szállíttassanak Palaestinába, s ott a török kormány beleegyezésével független királyságot alkossanak. E társulat tagjai azt hiszik, hogy az egész világ valamennyi izraelitája örömmel fog e szándék végrehajtására rohanni; angol lapok azonban azt hiszik, hogy nem igen tudnak ők megélni, hol egyedül vannak, valamint az olló is csak akkor tehet szolgálatot, midőn valami más tárgy jó két éle közé. — A londoni rendőrség jelenleg 4600 emberből áll, 1829ben pedig csak 1130 egyedet számított.

Francozország.

(Katonai összeesküvés újabb nyomai. Párbajok eleni intézkedés.) Az altisztek közt ismét számos elfogadás történt, sőt egy ezredes is ki volt már e célra tüzetve és csupán családja iránti tekintetből menekült meg. Minden oda mutat, hogy több ezredben csakugyan katonai összeesküvésnek jutottak nyomába, melyet alkalmasint Bordeaux hg párthivei élesztettek. — A hadminiszter rendszabályt bocsáta közre, a párbajok megszüntetése iránt, melyek szerint ezentul minden párvo a tanukkal együtt haditörvényszék elibe fog állítani; az ugynevezett becsületbeli ügyeket pedig külön ítélőszék intézendik el az ezredeknél.

Törökország.

(Riza pasa újabb tette.) Riza pasa ismét egy merényt követett el, egészen a múlt évi szeptemberihez hasonló, midőn t. i. az egész birodalom fegyverfoghatóit Konstantinápolyba csődítettén, azok színét a rendes hadseregbe soroztatá. Igy f. é. mart. 27én is egy fermant hirdette ki, mely minden férfi muszulmannak azt parancsolja, hogy következő nap jókor reggel a város nevezetes templomaiba gyűljenek össze. Már napfölkelte előtt hullámozott a sok nép, kijelölt helyét kiki jókor elfoglalandó s tudni vágyva e parancs czélját. Minden bõ-

dét, kávéházat vagy nyilvános fürdőt bezártak. A külföldben élénk utcák egyszerre csöndesek s pusztákká levének s csak itt ott vala látható egy egy férjek vagy gyermekek visszatérését szorongva váró asszony csoport. Alig volt a nép a mecsetekben, az úrsereg azonban minden robaj, trombita és zene nélkül kiállván, azokat körülvette, s a nyilvános téreken rendet alakított. Az összegyűlt sokaságnak ezután tudtul adatott, hogy a népszámitás elvégeztetvén, mindenkinek tartózkodási helyét jelölő jegyek fognak kiosztatni. E szerint mindenki nevével szólítottott, s az, ki ilyen jegyet kapott, olly utasítással, hogy a főajtón távozzék, elbocsátottott, a ki pedig katonává jelöltetett egy mellékajton kelle kimennie, hol egy úrsapat várt reá, őt a tengerparthoz kísérendő, honnan ismét ezen ujonczok a Bosphorus partjainál horgonyzó hadigözökre szállíttattak, melyek megtelvén, onnan Chalkis szigetére vitettek, s ismét új szállítványért másodsor, harmadsor, sőt negyedszer is visszatértek, úgy hogy már délutáni öt óra felé 20 ezer ujoncz volt befogva, s mintegy 300 ezer tartózkodási jegy osztott szét és ez mind egy kardcsapás vagy lárma nélkül egész csenddel ment véghez. Még azon nap jelent meg egy második nagyri fermán, azzal hirdető, hogy az összeírás a hadsereg ujonti rendszerezése végett, az egész országban megkezdett, mivel azonban a tartományi kormányzók jelentése szerint, sokan azért, hogy magokat katonáskodás alól kihuzhassák, a fővárosba futottak, a magas porta által ezennel határozatlik: hogy mind azon vidéki török, ki most a fővárosban lappang Konstantinápoly rendes polgárainak kivételével, hadi szolgálatra kényszerítették, mi meg is történt; egyetlen sztambuli sem szállítottott Bosphorus partjaira. Mart. 29én ujonczvizsgálat tartott, mellyen maga Riza pasa is jelen volt. S ez alkalomkor szigorú de méltányos tette említést érdemel; ugyanis azokat, kik már ez előtt vagy magok vagy testvéreik a hadseregnél szolgáltak, vagy szolgálnak vagy családjaik egyetlen gyermekei, szabadon bocsátatá, egyéb vézna testalkotásuak s bémák kilökettek. Mind e mellett is még megmaradt 15 ezer életerős férfi, kik

részt a száraz részt tengeri hadseregnél fognak szétszátalni. Sokan azt hitték, hogy ezen, több mint merész tette a miniszterségnek, okvetlenül visszahatást szülné, eddig azonban misem történt. Az albániai napi renden levő embertelen tetteik ellen, melyeket ezek, az ott lakó s valóban szánandó keresztényeken büntetlenül követnek el, mindeddig Oroszország lépett fel leghatályosabban s követe által értesített a nagy divánt, hogy azon esetre, ha minden tekintetben kielégítő feleletet nem kapna, fegyverhez nyuland. Bárminő szempontból tekintse is a port a keresztény alattvalóit, e részbeni boldogtalan politikája folytonos nemleges viselete megfoghatatlan. Csak most is egy a pokol minden iszonyaival tömött levelet közöl a Times konstantinápolyi levelezője, mellyel a szkopiai görög püspök f. é. mart. 3kán főnökének a sztambuli patriarchának irt s melly így következik: „Szent atya! Leirhatlanok azon istentelen undok tettek, melyeket az albániaiak ezen megtestesült embertelen nép, szerencsétlen embertársaikon a vidék keresztény lakosin pillanatról pillanatra büntetlenül visznek véghez. Halld, és borzadj, de egyszersmind indulj könyörre szegény hitsorsosid iránt. Hol vagy isten! hogy az illy elvetemültséget büntetlenül hagyod. Ama szörnyetegek a férfiakat karókhöz kötik, s nejeiket, leányaikat szemök láttára megszeplősítik; a férfiakat lábaiknál fogva felakasztják s az asszonyokat kinszerítik, hogy saját férjei k alatt szalmatűzet gerjeszsenek, azokat ennek füstiben megfulasztandók. — Nyolczvan éves öreg asszony vagy tíz éves lányka egyiránt esik emberiségtagpodó állatóságuk áldozatául. Ők a gyermekeket elevenen nyársra huzzák s megsütik. A lányokról letépik ruhájukat s meztelen kénytelenek egész éjjel azoknak borozás közben szolgálni; sőt néhány férjjel égő szövőneket tartattak addig, mig nejeiket fertőztették s a t. Ez jelen sorsa az ottani keresztényeknek sők püspökök előtt különféle falukról mintegy ötszázán összegyülekezve egyhangulag jelenték ki, hogy készebbek magukat Bardar vizébe fulasztani, mint még egyszer falujukba visszatérni s t b.

ÉRTESÍTŐ.

Csöd erdősz-segéd-állomásra.

A szigeti kir. erdőszhivatalnál Marmarosban egy segédi állomás, mellyet évenként 350 pft., 50 pft szálláspénz, vagy természetes szállás, 15 öl tűzifa, egy mázsa só, 20 poz. mérő buza, 20 pftal fölérő rétet van fizetésül öszszekötve, ujanrendszerítették. Kik ez állomást elnyerni ohajjták, hiteles bizonyítványokkal megmutatni tartoznak: miszerint a bölcsészeti tanulmányokat kielégítő sikerrel végezték, a magyar, német és diák nyelveket tökéletesen birják, a fogalmazásban és számolásban jártasok, valamint hogy egészséges estalkultak; továbbá hogy az erdősz-tudományokat, vagy a selmeczi kir. erdősz-iskolában, vagy pedig Mariabrunnban dicséretesen végezték és itt magoknak erdősz-ismereteket, mellyekhez főleg a magasb műipartan, mértan, erdőbecsülesi, rendezési s kormányzási tanok számítottak, szerezték. A folyamodványok a mármaros kir. kincstári igazgatósághoz 6 hét alatt benyújtandók. Budán apr. 20. 1844. 1-3

Hirdetvény.

Melly szerint a főmlgu magy. kir. udv. Kincstár engedelmével az ungvári kir. uradalom részéről közhírre tétetik, hogy a nevezett uradalom erdeiben találtató fa-gombatapló-szedés haszonny étele f. évi jun. 4kén az ungvári uradalmi igazgatóság irodájában tartandó nyilvános árverés uján a többet ígérőnek septemb. 1ső napjától három évi bévbe ki fog adatni, kinek tehát haszonbérletre kedve leend, a fenirt napra s helyre elegendő bánatpénzzel s biztosítékkal a majd meghatarozandó egy évi mindjárt lefizetendő arendával felkészülve ezennel meghivatik, a föltételek addig is az érintett igazgatóságnál meg tudhatók. Budán, aprilis 3kán 1844. 1-3

A szegedi orosz gőzfürdő.

Felesleg volna bizonyosan mind azon kitünő sikert s eredvényt, mellyeket az itteni kezdetétől óta működő gőzfürdő előidézett, dicsérettelkel halmozni, én csak az 1843diki nov. havától mostanáig használt fürdők feltünő számát, melly mintegy 8 ezerre megy, s melly az év kellemet-

lenebb időszakában többnyire szegediek által használtatott, veszem fel, mely idő alatt következő számos köreket fordult elő, nevezetesen: göthösek, rheumában, hurutban, bujakóros borkütegekben synylok, sönnyedések, aranyeresek sőt olly inlázok is, mellyek mellett orvos és beteg egyaránt veszték türelmüket, s mihelyt a gőzfürdő orvosi szabály szerint használtatott, rövid időn a bajon gyökeresen volt segítve. Ezekből lelkesítve hiszem én, hogy a szenvedő emberiségnek nem minden jelentőség nélküli hasznót tesz az akkor, midőn azt ezen orvosi ügyelet alatt álló s belső butorzatánál fogva is minden szükségnek tökéletesen megfelelő jöltevő intézetre figyelmeztetem. S miután a most reánk következő kedvezőbb évszakon, az eddig rosz utak miatt akadályozott közlekedés ismét helyre áll, csekély költséggel, kivált a fennevezett nyavalyákból, magát mindenki gyökeresen kigyógyíthatja. S z e g e d e n 1844diki apr. 8dikián Dr. H. 2-2

Hirdetvény.

A nngu magyar kir. udv. Kincstárnak 1844diki évben april 17kén 13438d. szám alatti kegyes rendelvénye következtében a mármaros kir. kincstári igazgatóságnál megürlt urbéri és erdőszeti mérnök-hivatal betöltése végett, mellyel négyszáz forint évi fizetésen és szabad szálláson kívül, évenkénti 72 mázsa szén, 2 mázsa só, 104 pozsonyi mérő zab, 15 öl tűzifa és 40 fnt rétdij van öszszekapcsolva, a csődület határnapja ezennel f. 1844. évi majus 15d. napjáig tüzetik ki. Azon egyedeknek, kik az érintett hivatal elnyeréseért folyamodni szándékoznak, kötelelességökben állandóan rendszeren végzett bölcselkedési és mérnöki tudományos pályáról, és efféle oklevélről, nemkülönbön az urbéri méréséknél, szabályozásoknál, tag- és arányos osztályoknál szerzett elméleti és gyakorlati ismereteiről, ugy a magyar, német deák és valamely tót nyelvnek tökéletes tudásáról hiteles bizonyítványokat előmutatni (azon észrevétellel: hogy olly egyedekre, kik egyszersmind az erdőszeti tudományban szinte elméleti és gyakorlati jártasságukat behizonyítani képesek, különös figyelem fog fordíttatni) s ezen cél-

ra a szükséges bizonyítványokkal ellátott kérelmeket közvetlen a mármaros kir. kincstári igazgatóságnak a fenidézett határnapig okvetlenül benyújtani, mint-hogy a később érkezendő, vagy a megkivántató csatolványok nélkül benyújtandó folyamodások, tekintetbe nem vehetnének. — Az országos kir. építési főigazgatóság által. Budán, april 18dikián 1844diki évben. 2-3

Hirdetvény.

A nm. m. k. kincstár rendelése következtében f. évi majus 15d. 29kén Sziget koronai mezővárosban t. Mármaros megyében helyezett kir. kaurai igazgatóságnál, a rónaszéki ső és vizaknákból lovak általi ső és vizkihuzó (gépintezet) 1844diki év nov. 1ső napjától 6 egymásután folyó évre árverés uján haszonbérbe fog adatni, úgy hogy az illető haszonbérlet köteles legyen e végre 32 hámos és 2 tartaléklovat s így öszszesen 34 lovat az árverésnél megállapítandó bérért tartani. Altaladatnak a haszonbérletnek ezen intézethez tartozó egy nagy lóistálló, széna- és zabtartó pajtával, az ő és kocsisai számára egy köbül épült alkalmas lakház istállalóval, szekér- és faszinnel s egy konyha kert körölpalakolt nagy udvarral, a lovak legelésére pedig egy 6000 öl bűl álló rét, ezenkívül a haszonbérlet és kocsisai számára évenként 20 cubik öl kemény tűzifa, és maga házi nepe és 16 gépes kocsis szükségükre fejenként 15 font a gépelyes lovakra és két fejős marhára pedig évenként egy darabra 6 font só ingyen fog adatni.

Nemkülönbön a haszonbérletnek általadatnak a szomszéd tek. rónai határban Hera és Opisina nevezetű mintegy 124 urb. szekér-szenát termő uradalmi kaszálók évenkénti 8 p. friban álló bérért, nemkülönbön a szükséges irtásokra és a szenatakarásra évenként 800 jobbágnap 10kr. p. p. megváltás mellett. A kikiáltási ár egy lóval 126 p. forintban határozatlik meg.

A bérleti kívánók tehát vagyoniak jó állapotjárul szóló bizonyítvány mellett, 10 pc. azaz 430 ft. p. p. bánatpénzzel ellátva, a fen kijelet napon és helyen tartandó árverésre (mellyből mindazáltal a zsidók kizárának) azon megjsgyzéssel hivatnak meg: hogy írásbeli ajánlatok is

elfogadtalnak, ha azok az árverésre kitűzött nap előtti estéig a kir. kincstári igazgatóság elnökségénél Szigeten benyújtatnak és a fenirintett bánatpénzzel vagy valamelyik mármaros kir. sőtiszi nének a bánatpénz felzetéséről szóló bizonyítványával ellátva lesznek, mindazal megkivántatik még ezenkívül, hogy az érintett írásbeli ajánlat azon nyilatkozást is foglalja magában, hogy a bérleti szándékozó az áresőkentési feltételeknek (mellyek a mármaros kir. kincstár igazgatóságnál, ugy szinte a rónaszéki kir. sőtiszi néknél megláthatók) minden kifogás nélkül egy veti magát alá, mintha a szerződés a maga aláírásával volna megerősítve. 3-3

Hirdetvény.

A nm. m. kir. Kincstár rendeléséből közhírre tétetik: hogy a kincstári báci jószágok új igazgatósági haza felépítése iránt, folyó évi majus 23ka reggeli 10 órakor Zombor szabad kir. városban árlejtés az otthelyi kincstári épületben, hol a terv is megtekinthető s mellynek egyes munkáira, ugymint:

a' kömüvesi	- - -	1447 ft. 48 kr.
a' köfatagói	- - -	501 - 36 -
az ácsi	- - -	331 - 57 -
az asztalosai	- - -	970 - 31 -
a' lakatosi bádogosi s rézmüvesi	- - -	1633 - 29 -
az üvegesi	- - -	304 - 21 -
a' vas és cserép-kemen- czékre	- - -	327 - 12 -
és a' festői	- - -	389 - 18 -

öszszesen tehát 5956 ft. 18kr. pengő pénzben vannak kijelelve, felsőbb jóváhagyás fentartása mellett tartatni fog s mellyre a megjeleni szándékozók 10 pc. ft. bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Z o m b o r mart. 20. 1844. 3-3

Rosenthal Herman és Bernárd izraeliták megbukása következtében. Gaal systemája szerint készült legezelszerűbb pálinkafőző gőzmachina minden hozzátartozó szükséges szerekkel együtt a Veszprém városa melletti, s a t. us veszprémi káptalan birtokához tartozó jutasi pusztán 1844. évi junius 19d. napján elárvereltetik, a venni szándékozók ezenel meghivatnak. Kolossváry József t. k. tömeggondnok.